

Cooperatives de Catalunya

EL PES DEL COOPERATIVISME A CATALUNYA

PRESENTACIÓ OFICIAL DEL PROGRAMA RSE.COOP

DOSSIER DE PREMSA

IDENTITAT COOPERATIVA

Una cooperativa és una associació autònoma de persones que s'han agrupat voluntàriament per satisfer les seves necessitats i aspiracions econòmiques, socials i culturals comuns, mitjançant una empresa de propietat conjunta i de gestió democràtica.

L'Aliança Cooperativa Internacional, creada el 1895, en el seu darrer Congrés de Manchester (1995) va adoptar la Declaració sobre la Identitat Cooperativa, que inclou un conjunt revisat de 7 principis que pretén guiar les organitzacions cooperatives a principis del segle XXI.

Primer Principi: ***adhesió voluntària i oberta***

Les cooperatives són organitzacions voluntàries, obertes a totes les persones capaces de fer-ne servir els serveis i disposades a acceptar les responsabilitats de ser-ne sòcies, sense discriminació social, política, religiosa, racial o sexual.

Segon Principi: ***gestió democràtica per part dels socis/es***

Les cooperatives són organitzacions gestionades democràticament per les persones sòcies, que participen activament a l'hora d'establir-ne les polítiques i prendre decisions. Els homes i les dones escollits per representar i gestionar les cooperatives en són responsables davant les persones sòcies. S'exerceix la igualtat en el dret a vot: un/a soci/a, un vot.

Tercer Principi: ***participació econòmica dels soci/es***

Les persones sòcies contribueixen equitativament al capital de les cooperatives. Una part d'aquest capital és de propietat comuna de la cooperativa. D'altra banda les persones sòcies reben una compensació limitada en relació al capital aportat i són qui assignen el excedents per al desenvolupament de la cooperativa, mitjançant l'establiment de reserves, una part de les quals seran irrepartibles, per beneficiar als socis/es en proporció a les seves operacions amb la cooperativa i per al suport d'altres activitats que siguin aprovades.

Quart principi: ***autonomia i independència***

Les cooperatives són organitzacions autònomes d'autoajuda gestionades per les persones sòcies. Si firmen acords amb altres organitzacions, governs inclosos, o bé si aconseguen capital de fonts externes, ho fan en termes que assegurin el control democràtic per part de la massa social i mantinguin l'autonomia cooperativa.

Cinquè principi: ***educació, formació i informació***

Les cooperatives proporcionen educació i formació a les persones sòcies, als representants escollits, als càrrecs directius i als treballadors/es per tal que puguin contribuir d'una manera eficaç, al desenvolupament de les cooperatives. Aquestes informen el gran públic, especialment els joves i els líders d'opinió, de la naturalesa i els beneficis de la cooperació.

Sisè principi: ***cooperació entre cooperatives***

Les cooperatives serveixen al seu teixit social de la manera més eficaç, possible i enforteixen el moviment cooperatiu treballant conjuntament amb estructures locals, nacionals, regionals i internacionals.

Setè principi: ***interès per la comunitat***

Les cooperatives treballen per aconseguir el desenvolupament sostenible de les seves comunitats mitjançant polítiques aprovades pel seu teixit social.

ESTRUCTURES REPRESENTATIVES DEL COOPERATIVISME CATALÀ

A Catalunya la **Confederació de Cooperatives de Catalunya** és, segons llei, el màxim òrgan de representació del cooperativisme català, i està estructurada per les **6 federacions de cooperatives** que representen i defensen els interessos del següent tipus de cooperatives

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES AGRÀRIES DE CATALUNYA: Representen cooperatives de transformació i comercialització de productes dels seus socis, que són empresaris. Actualment tendeixen a agrupar-se en cooperatives de segon grau, a fusionar-se o a establir convenis intercooperatius per tal d'incrementar el valor afegit del seu producte. Cal tenir molt present les seccions de crèdit que algunes integren.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE CONSUMIDORS I USUARIS DE CATALUNYA: Representen cooperatives de consumidors i usuaris que pretenen servir al seu teixit social subministrant-los-hi productes, béns i/o serveis en les millors condicions de preu i qualitat. Són presents en diferents sectors d'activitat: productes ecològics, cultura, educació i lleure, sanitat, assistència social...

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES D'ENSENYAMENT DE CATALUNYA: Representen cooperatives d'ensenyament de tots els nivells de formació reglada. Són escoles pedagògicament innovadores, amb vocació de servei públic i el 100% amb concert educatiu. Són cooperatives de mestres i /o de pares.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES D'HABITATGES DE CATALUNYA: Representen Cooperatives que ofereixen habitatges a preus assequibles als seus associats, contractant els serveis de societats gestores per coordinar les tasques de promoció.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE SERVEIS I DE TRANSPORTISTES DE CATALUNYA: Representen cooperatives de petits i mitjans empresaris/es i professionals en diferents àmbits d'activitat econòmica: transports, medi ambient, mitjans de comunicació, alimentació, serveis d'hoteleria i restauració, moda, comerç... que en un entorn cooperatiu poden sumar esforços, reduir despeses i augmentar la seva competitivitat.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE TREBALL DE CATALUNYA: Representen cooperatives de persones treballadores en una gran varietat de sectors econòmics. El 60% presten serveis i el 40 % produeixen béns en diferents sectors com l'industrial i la construcció. A destacar el sector de les cooperatives d'iniciativa social que desenvolupen la seva tasca empresarial en la integració sociolaboral de persones amb discapacitats, ex-drogodependents, pobresa... treball familiar, atenció a la infància i a la vellesa, educació especial o activitats d'oci, esportives i socioculturals.

ALGUNES DADES HISTÒRIQUES

- Els orígens del cooperativisme català es situen al 1842 quan es funda la primera cooperativa a Catalunya, que és també la primera de l'Estat Espanyol *La Companyia Fabril de Teixidors de Cotó* de Barcelona. Aquesta cooperativa de treball associat neix per la pròpia organització de 200 obrers del tèxtil que són acomiadats per fer vaga.
- El 1931 el govern central de la Segona República promulga la primera Llei de Cooperatives.
- El 1932 l'Estatut d'Autonomia de Catalunya atorgà a la Generalitat competències en matèria de cooperatives.
- A partir de la primera cooperativa al 1842 i fins al 1939, les cooperatives creixen notablement en diferents àmbits a més del de treball associat, especialment el cooperativisme agrari i el de consum. El cooperativisme d'ensenyament, com a resposta d'un model pedagògic i d'escola determinat, i el cooperativisme d'habitatge, tenen el seu esclat en la dècada dels seixanta.
- El retorn de la democràcia torna a impulsar un creixement accelerat del model cooperativista.

COOPERATIVISME AVUI A CATALUNYA

- Catalunya és la comunitat autònoma amb més nombre de cooperatives de l'Estat Espanyol.
- Les cooperatives a Catalunya representen el 26% del conjunt de cooperatives d'Espanya.
- En termes de creació de cooperatives en els darrers tres anys, Catalunya representa una tendència del 12% en relació al conjunt de creació de l'Estat.
- En el territori català hi ha més de 7.000 cooperatives actives.
- Les cooperatives catalanes produeixen actualment a l'entorn del 6% del PIB de Catalunya
- En termes d'ocupació, les cooperatives catalanes representen el 2% de l'ocupació a Catalunya.
- El perfil de la cooperativa catalana és de petita i mitjana empresa, amb una tendència actual cap a la dimensió més mitjana.
- Esta implantades en tot el territori català: no hi ha cap comarca sense presència cooperativa.
- En termes d'ocupació, y pel que fa a la temporalitat de contractació, es destaca una major estabilitat, basada en un menor nombre de contractes temporals que es situen sobre el 21%, en contrast amb el 23 % de la resta de fórmules empresarials.

- La distribució de les cooperatives per demarcacions provincials és la següent:

Barcelona: 70, 35 %. La presència cooperativa és patent en totes les comarques d'aquesta demarcació, sent la comarca del Barcelonès, el Vallès Occidental i la del Baix Llobregat, per aquest ordre, les que concentren el 72 % de les empreses cooperatives.

Tarragona: 11, 78 %. A Tarragona són les comarques del Tarragonès i Baix Camp, en primer lloc, i la del Baix Ebre i Montsià, en les que l'empresa cooperativa té un ressò més important.

Lleida: 11,49 %. A la província de Lleida és la comarca del Segrià de forma notable la capdevantera en nombre de cooperatives seguida de la Noguera, les Garrigues i el Pla d'Urgell.

Girona: 6,39 %. En aquesta demarcació és la comarca del Gironès la que pràcticament aglutina 1/3 de les cooperatives existents, destacant de la resta l'Alt i el Baix Empordà.

- Per tipologia de cooperatives i seguint la variable de demarcació provincial, la realitat és la següent:

Barcelona: La tipologia més implantada és la de les cooperatives de treball associat. Seguidament trobem les de serveis, les d'habitatge i les d'ensenyament.

Tarragona: En aquest demarcació són les cooperatives agràries i les de treball associat les més representatives.

Lleida: En aquesta província, són també les cooperatives agràries i les de treball associat les que tenen una major implantació.

Girona: La presència cooperativa més important és la de les cooperatives de treball associat, agràries i serveis.

- A Catalunya hi ha 1.000.000 de persones vinculades al cooperativisme, en la suma de persones sòcies de treball i de consum.
- El 15 % dels catalans i de les catalanes són socis/es d'alguna cooperativa com a socis treballadors o bé com a socis consumidors.
- **Les tendències actuals de les diferents branques cooperatives és la següent:**

AGRÀRIES: L'entramat cooperatiu agrari a Catalunya ha constituït i constitueix un pilar fonamental per al desenvolupament tècnic, econòmic, social i d'equilibri territorial del país. La previsió és que el cooperativisme agrari continuï integrant-se en estructures de segon grau en els propers anys.

CONSUM: Les cooperatives de consum tenen el seu origen en els entorns locals i neixen vinculades a la seva realitat, especialment en la distribució alimentària. Son agents actius del territori on operen. Darrerament s'han desenvolupat noves experiències vinculades a nous col·lectius socials en l'àmbit dels serveis a les persones, la cultura, el lleure i les noves tecnologies.

SERVEIS: El cooperativisme de serveis és un instrument clau de supervivència del petit negoci, base de tot el teixit productiu del país, que permet a petits empresaris/es i professionals posar el seu esforç en comú per augmentar el seu grau de competitivitat.

HABITATGES: En l'última dècada, la pràctica de les cooperatives d'habitatge a Catalunya a permès l'accés a l'habitatge a persones que en altres condicions els hi hagués estat difícil i ha servit d'element regulador dels preus de mercat. Ha de ser un instrument, en col·laboració amb l'administració pública en la gestió de la política d'habitatge protegit.

ENSENYAMENT: L'escola cooperativa es pot entendre com un instrument socialitzador, una eina d'educació per a la transmissió d'un conjunt de valors cooperatius de gestió democràtica, participació directa en els projectes i de corresponsabilitat entre els diferents actors: alumnes, mestres i pares.

TREBALL ASSOCIAT: Les cooperatives de treball associat s'insereixen en el moviment de microempresa que vigoritza el teixit productiu del país. Mostren un comportament actiu i emprenedor en els nous filons d'ocupació. Són empreses que creen llocs de treball estables i riquesa en qualsevol conjuntura econòmica inclòs en èpoques de recessió de l'activitat econòmica.

COOPERATIVISME: DESENVOLUPAMENT LOCAL I RESPONSABILITAT SOCIAL . UNA RESPOSTA A L'ECONOMIA GLOBAL

Les vinculacions i complicitats entre el cooperativisme i el desenvolupament local com a models de progrés des del punt de vista del territori són evidents. Està amplament demostrat que les cooperatives són activadors idonis per al desenvolupament local en termes de sostenibilitat i al mateix temps, és el territori amb la seva perspectiva local, l'àmbit embrionari, de creixement i de consolidació ideal d'aquest model econòmic-social.:

- les organitzacions cooperatives tenen el seu origen en el territori i sorgeixen com a resposta a les seves necessitats locals;
- les cooperatives creen llocs de treball estables i de qualitat per a la població local, el què és sinònim de cohesió social i de progrés endogen;
- les cooperatives amb una estructura i mida empresarial dinàmica i flexible permetent una alta adaptabilitat als canvis i a les necessitats locals;
- les cooperatives per la seva condició de pimes, formen part del teixit empresarial català majoritari i per la seva doble funcionalitat econòmica i social, són un corrector y compensador de les desigualtats en el territori, que cal tenir molt present en una economia de globalització

El *Llibre Verd. Fomentar un marc europeu per a la responsabilitat social de les empreses*, publicat per la Comunitat Europea al juliol de 2001, i posteriors comunicacions al respecte de la Comunitat Europea, ressalten que **són les cooperatives, així com altres formes d'empreses d'economia social, les organitzacions que per la seva identitat i principis, integren més adequadament els interessos d'altres interlocutors i assumeixen espontàniament responsabilitats socials i civils, i que per tant són bons exemples de com la Responsabilitat Social de les Empreses (RSE) poden constituir el nucli de les estratègies empresarials.**